

AWF w Krakowie
Bartosz Gotkiewicz
SUM zaoczne
I rok, gr. T1

Analiza rynku turystycznego Słowacji



Wprowadzenie

Dokonując wyboru Słowacji jako kraju, którego dotyczy niniejsza praca, kierowałem się głównie trzema względami. Pierwszy z nich to bliskie sąsiedztwo Republiki Słowackiej, z którą graniczymy. Miałem tu na uwadze nie tyle względy polityczne, czy gospodarcze, ale przede wszystkim zróżnicowany i turystycznie bardzo interesujący kraj, oraz sąsiedztwo narodu bliskiego nam kulturowo, językowo i mentalnie.

Kolejny powód ma charakter emocjonalny i osobisty. Słowacją, w tym m.in. opisem regionów turystycznych tego kraju, zajmował się mój dziadek¹ jeszcze w okresie międzywojennym².

Wreszcie wzgląd najbardziej prozaiczny. Są nim stosunkowo łatwo dostępne materiały do tematu, zarówno drukowane, jak i te publikowane w Internecie. Te ostatnie dają możliwość szybkiego pozyskiwania świeżych danych statystycznych. Mam tu na myśli wydawnictwa zarówno polskie, jak i słowackie, gdyż bariera językowa praktycznie nie istnieje.

¹ Dr Marian Gotkiewicz (1901-1972), krakowski geograf, badacz m.in. geomorfologii Podtatrza, stosunków polsko-słowackich, autor wielu prac z zakresu krajoznawstwa i turystyki (biogram m.in. (w:) Zofia i Witold H. Paryscy, *Wielka Encyklopedia Tatrzańska*, Poronin 1995, s. 355).

² Marian Gotkiewicz, *Od Dunaju po Tatry (Z wędrówek po kraju)*, „Słowacja i Słowacy”, praca zbiorowa pod red. Władysława Semkowicza, tom I, Kraj i Lud, Kraków 1937, ss. 73-178).

I. Informacje ogólne



1. Mapa fizyczna Słowacji.

Źródło: <http://www.turistikaonline.sk/>

Słowacja – państwo śródlądowe leżące pomiędzy 47°44' a 49°20'N i 16°53' a 22°32'E . Graniczy z Austrią (127 km), Polską (597 km), Czechami (240 km), Ukrainą (98 km) oraz Węgrami (678 km). Łączna długość granicy lądowej wynosi 1740 km. Słowacja nie posiada dostępu do morza. Do 1993 wchodziła w skład Czechosłowacji. Stolicą kraju jest Bratysława (450 tys. ludności), położona nad Dunajem przy granicy z Austrią i Węgrami. Od 2004 roku należy do Unii Europejskiej. Powierzchnia Słowacji to 49 036 km² (126. na świecie) . Ludność 5,4 mln (107. na świecie) Gęstość zaludnienia 111 osób/km². Słowacy stanowią 85% ludności kraju, Węgrzy 10%, Cyganie 2% i Czesi 1%. W miastach mieszka około 57% ludności. Językiem oficjalnym jest słowacki. Obecnie w kraju jest 8 województw:

1. Bratysławskie
2. Trnawskie
3. Nitrzańskie
4. Trenčiańskie
5. Bańskobystrzyckie
6. Zyliańskie
7. Preszowskie
8. Koszyckie

Słowacja leży w Europie Środkowej, po południowej stronie wododziałowego łuku Karpat i – w niewielkiej części – na nizinach naddunajskich. Jest krajem górskim: 61% jej powierzchni zajmują liczne pasma i łańcuchy górskie Karpat Zachodnich (Tatry, Białe Karpaty, Małe Karpaty, Niżne Tatry, Rudawy Słowackie, Wielka Fatra, Mała Fatra) i Karpat Wschodnich (Bieszczady, Wyhorlat). Najwyższym punkt Słowacji jest tatrzański szczyt górski Gerlach (2655 m n.p.m.). W górach znajdują się rozległe kotliny śródgórskie, z których największe to Kotlina Koszycka i Kotlina Liptowska. Tereny nizinne zajmują stosunkowo niewielką część powierzchni kraju. Stanowią je trzy niziny: najmniejsza Nizina Zahorska na południowo-zachodnim skraju państwa, największa Nizina Naddunajska nad Dunajem na południu i na południowym wschodzie Nizina Wschodniosłowacka.

Klimat Słowacji.

Słowacja leży w strefie klimatu umiarkowanego. Najniższe średnie roczne temperatury powietrza (8°C) uzyskują miejscowości znajdujące się w Karpatach natomiast najwyższe (10°C) mają nizinne, południowe części Słowacji. Najbardziej wilgotne są obszary górskie (900mm). Najmniej opadów występuje na terenach między dolnym Wagiem a Ipolą oraz w okolicach Koszyc(500mm).

Gospodarka Słowacji

Gospodarka Słowacji uważana jest za jedną z najszybciej rosnących gospodarek rynkowych Europy Środkowej. Od 1989 roku przebiegają tu znaczące przemiany gospodarcze, których celem w fazie początkowej było odrzucenie modelu gospodarki centralnie planowanej i wybudowanie gospodarki rynkowej. Kolejne, liczne reformy (służby zdrowia, systemu emerytalnego, systemu podatkowego) mają na celu poprawę sytuacji gospodarczej kraju.

Wybrane wskaźniki makroekonomiczne	Rok 2006
PKB w cenach stałych	1 275,254 mld. SKK
Przyrost roczny PKB	8,3 %
Stopa bezrobocia	9,4 %
Roczny wskaźnik inflacji (CPI)	4,2 %
Eksport	1 239, 359 mld. SKK
Import	1 330, 986 mld. SKK
Bilans handlowy	-91, 627 mld. SKK
Średnie, nominalne wynagrodzenie miesięczne	18 761,- SKK

Źródła: Narodowy Bank Słowacji (NBS), Urząd Statystyczny Republiki Słowackiej (ŠÚ SR)

Do głównych partnerów zagranicznych Słowacji należą (na podstawie danych Ministerstwa Gospodarki Republiki Słowackiej z 2006 roku):

Import: Niemcy, Republika Czeska, Rosja, oraz Włochy, Polska, Austria, Węgry, Francja.

Eksport: Niemcy, Republika Czeska, oraz Austria, Włochy, Polska, Węgry, Francja.

Około 75% handlu zagranicznego odbywa się w ramach UE.

II. Warunki rozwoju turystyki

Republika Słowacka jest krajem o wyjątkowo urozmaiconym ukształtowaniu. Połowę jego obszaru zajmują tereny leżące na wysokości od 350 do 800 m n.p.m., a kolejne 14% ogólnej powierzchni kraju położone jest w terenie wznoszącym się ponad granicę 800 m n.p.m. Wynika to m.in. z faktu, że zdecydowana większość obszaru Słowacji leży w Karpatach (najwyższy szczyt-Gerlach, 2655 m n.p.m.). Część Karpat przynależna do Słowacji, składa się z trzech grup górskich: Zewnętrznych Karpat Zachodnich, Centralnych Karpat Zachodnich i Wewnętrznych Karpat Zachodnich. Każda z tych grup posiada odrębną budowę geologiczną. Karpaty Zewnętrzne, w skład których wchodzi położone na zewnątrz łuku karpackiego pasma Białych Karpat, Jaworników, Beskidów Orawskich, Gór Czerchowskich i Niskich Beskidów, zbudowane są z fliszu. Centralne Karpaty, do których należą pasma Małych Karpat, Gór Strażowskich, Mała i Wielka Fatra, Tatry i Niżne Tatry, zbudowane są głównie ze skał krystalicznych i wapienno-dolomitowych. Wymienione grupy górskie przedzielają głębokie doliny Wagu, Hronu i Hornadu, niekiedy rozszerzające się i tworzące wówczas śródgórskie kotliny, takie jak Spiską, Liptowską, Turczańską i Zwoleńską. Teren górski z wyraźną rzeźbą polodowcową w jego górnych partiach i krasowość na obrzeżach gór sprawiają, że obszar ten jest najbardziej atrakcyjny dla turystyki. Karpaty Wewnętrzne, do których należą Rudawy Słowackie, Kras i Pieniny, są bardzo zróżnicowane pod względem budowy geologicznej. Jest naturalne, że górską część Słowacji charakteryzuje się dużym zalesieniem. Lasy zajmują na Słowacji 40% powierzchni. Dominują lasy szpilkowe (71%), głównie świerkowe. W górach występuje piętrowy układ roślinności. Na południe od Karpat leżą niziny, Naddunajska, oraz Wschodniosłowacka (nad Hornadem). To one zaniżają nieco średnią wysokość kraju, która wynosi 478 m n.p.m. W tym rejonie występują lasy liściaste, głównie bukowe i dębowe. Układ hydrograficzny kraju zdominowany jest przez Dunaj (długość na terenie Słowacji – 172 km) i jego dorzecze, Wag (390 km), Morawa (358 km) i Hron (290 km). Tylko 4% powierzchni kraju (całe dorzecze Popradu) należy do zlewiska

Bałtyku. Na terenie najcenniejszych pod względem przyrodniczym obszarów istnieje na Słowacji 9 parków narodowych, 606 rezerwatów i 185 innych obiektów. Ochronie podlegają m.in. wszystkie jaskinie.

Do obiektywnych czynników stwarzających podstawę rozwoju turystyki na Słowacji należy zaliczyć ukształtowanie powierzchni kraju, atrakcyjność krajobrazu i dużą jego różnorodność. Mam tu na myśli zróżnicowanie krajobrazu stworzonego przez naturę, jak i kulturowego, przekształconego przez człowieka i zawierającego wyraźne ślady jego obecności i oddziaływania (m.in. układy pól, zespoły architektoniczne miast i wsi, budownictwo ludowe i miejskie, architekturę sakralną, zespoły dworskie, pałace i zamki. Również ciągi komunikacyjne i inne obiekty architektoniczne).

Regiony koncentracji ruchu turystycznego



1 Bratislava	8 Kysuce	15 Spiš
2 Dolné Pohronie	9 Liptov	16 Stredné Považie
3 Dolný Zemplín	10 Orava	17 Šariš
4 Gemer	11 Podpoľanie	18 Trnavsko
5 Horné Pohronie	12 Podunajsko	19 Turiec
6 Horný Zemplín	13 Poľpie	20 Vysoké Tatry
7 Košice a okolie	14 Ponitrie	21 Záhorie

2. Regiony turystyczne Słowacji

Źródło: <http://www.travelguide.sk/hg/regions/default.asp?a=a&lang=pol>

W zależności od cech krajobrazu, historii poszczególnych ziem i charakteru najistotniejszych atrakcji turystycznych, na terenie Słowacji można wydzielić następujące regiony turystyczne:

1. Region bratysławski (Bratysława wraz z regionem Małych Karpat)

Obejmuje on powiaty: Bratysława (Bratislava), Pezinok (Pezinok), częściowo Seniec (Senec), częściowo Malacki (Malacky).

Region bratysławski (Bratislavský región) leży na południowym-zachodzie Słowacji, przy czym jego część południowa biegnąca wzdłuż nurtu Dunaju, będąc jednocześnie słowacko-węgierską granicą państwową a część zachodnia ciągnąca się wzdłuż nurtu rzeki Morawa (Morava) jest jednocześnie słowacko-austriacką granicą państwową. Przeważającą część jego terytorium tworzą Małe Karpaty (Malé Karpaty) oraz Nizina Naddunajska (Podunajská nížina). Centrum regionu jest Bratysława (Bratislava). Jako stolica Republiki Słowackiej, ma Bratysława niezwykle ekscentryczne położenie w stosunku do jego terytorium, leżąc na jej południowo-zachodnim obrzeżu. Stosunkowo długi odcinek katastralnych granic miasta jest jednocześnie granicą państwową, co jest rzadkością wśród metropolii europejskich. Bratysława to jedna z najmłodszych europejskich stolic. Po raz pierwszy stała się nią w latach 1939 - 1945, podczas krótkiej egzystencji Państwa Słowackiego. Współczesna Bratysława oferuje wiele możliwości udziału w atrakcyjnych imprezach kulturalnych lub sportowych, zabawy lub rekreacji bezpośrednio w mieście albo w jego najbliższej okolicy. Regularnie są tu także organizowane międzynarodowe targi i wystawy. Po wschodniej stronie Małych Karpat ciągnie się szereg miast i wsi, które tworzą małokarpacki region winiarski, będący największym na Słowacji pod względem powierzchni i znaczenia. Miłośnicy przyrody, kultury ludowej i dobrej jakości wina mogą się wybrać szlakiem z Bratysławy biegnącym u wschodniego podnóża Małych Karpat, znanym jako Małokarpacki szlak winny (Malokarpatská vínna cesta).

2. Region horehoński (Horehronie)

Obejmuje powiaty: Bańska Bystrzyca (Banská Bystrica), Brezno.

Rzeka Hron, od której nazwano region Horehronia – górnego dorzecza rzeki Hron (Horehronie), bierze swój początek na południowym zboczu majestatycznej Kralovej Holí (Kráľová hoľa). Od osnutej legendami góry, leżącej na wschodnim wybiegu Tatr Niskich (Nízke Tatry) Hron płynie potem w kierunku zachodnim. Przepiękny krajobraz z charakterystycznymi wsiami około górnego toku Hronu leży prawie w samym sercu Słowacji. Do dziś w większości miejscowości Horehronia można odnaleźć zabytki architektury ludowej, z których niektóre znajdują się w rezerwacie zabytków architektury ludowej w

Dolinie Szpanej (Španá Dolina) i Hronseku (drewniany kościół). Z przyrodniczego punktu widzenia Horehroniu w zasadzie niczego nie brakuje. Tatry Niskie (Nízke Tatry) i Wielka Fatra (Veľká Fatra) są rajem dla turystów pieszych i rowerzystów. Miłośnicy turystyki pieszej mają możliwość wędrówek szlakami Tatr Niskich oraz przejście niskotatrzańskim grzbietem. Piękno podziemi można podziwiać w Jaskini Harmanieckiej (Harmanecká jaskyňa) albo Jaskini Bystrzańskiej (Bystrianská jaskyňa). W okresie zimowym ulubionymi miejscami uprawiania sportów narciarskich są Donowały, Turecka, Myto pod Dziumbierem (Mýto pod Ďumbierom) albo okolice Czarnego Balogu (Čierny Balog). Trasy narciarstwa biegowe prowadzące nad Bańską Bystrzycą (Banská Bystrica) są znane miłośnikom białego szaleństwa nie tylko ze Słowacji, ale także z sąsiednich państw. Atrakcją okolicy Czarnego Balogu jest puszcza i Czarnohrońska Kolejka Leśna (Čiernohronská lesná železnica). Znajduje się tu również uzdrowisko Brusno.

3. Region liptowski (Liptov)

Obejmuje powiaty: Ružomberk (Ružomberok), Liptowski Mikulasz (Liptovský Mikuláš).

Liptów (Liptov) leży na północy Słowacji, gdzie styka się w swojej północno-wschodniej części słowacko-polskiej granicy państwowej. Region charakteryzuje jeden z najbardziej malowniczych krajobrazów przyrodniczych. Od północy ogranicza go Wielka Fatra (Veľká Fatra), grzbiet Gór Choczańskich (Chočské vrchy) oraz grzbiet Tatr Zachodnich (Západné Tatry). Granice południową Liptowa tworzy grzbiet Tatr Niskich (Nízke Tatry), zaś jego granicę zachodnią tworzy grzbiet Wielkiej Fatry.

Dzięki wyjątkowym osobliwościom przyrodniczym i bogactwu zabytków kulturalno-historycznych Liptów jest jednym z najbardziej atrakcyjnych obszarów Słowacji. Większość jego terytorium tworzą góry, bogate w lasy i osobliwości przyrodnicze. Najcenniejsze klejnoty przyrody są chronione w Tatrzańskim Parku Narodowym (Tatranský národný park), Parku Narodowym Tatry Niskie (Národný park Nízke Tatry) oraz Parku Narodowym Wielka Fatra (Národný park Veľká Fatra). Turystyka piesza i rowerowa w lecie, z kolei narciarstwo zjazdowe i biegowe w zimie przyciągają do Liptowa rzesze gości. Ten rejon posiada także wiele interesujących jaskiń, a także źródeł leczniczych i wód termalnych oraz zbiornik wodny Jezioro Liptowskie (Liptovská Mara). W rejonie, oprócz bogactw przyrody, nie brak także zabytków kulturalno-historycznych. Cały region jest nadzwyczaj bogaty w zabytki architektoniczne, pochodzące z różnych okresów historycznych. Bardzo często są to probostwa i pałace, z którymi można się spotkać w wielu miejscowościach. Najstarszymi

zabytkami architektonicznymi są ruiny średniowiecznych grodów (Likawa - Likava, Zamek Liptowski - Liptovský hrad). W licznych miejscowościach Liptowa można się do dziś spotkać z zabytkami architektury ludowej, z których większość znajduje się we Wlkolińcu (Vlkolínec - wpisany na Listę światowego dziedzictwa przyrodniczego i kulturalnego UNESCO) oraz w muzeum plenerowym (skansenie) w Pribylinie. Unikalny drewniany kościół w Świętym Krzyżu (Sv. Kríž) jest jedną z największych drewnianych budowli w Europie.

4. Region północnopoważski (Severopovažský - Žilina)

Obejmuje powiaty: Poważska Bystrzyca (Považská Bystrica), Żyliną (Žilina), Nowe Miasto Kisuckie (Kysucké Nové Mesto), Bycza (Bytča), Czadca (Čadca), częściowo Puchów (Púchov).

Z uwagi na wyjątkowość scenerii przyrody i bogactwo zabytków kulturalno-historycznych region północnopoważski należy do najbardziej atrakcyjnych rejonów Słowacji. Większość jego terytorium jest górzysta, bogata w lasy i piękno przyrody. Najcenniejsze zabytki przyrody znalazły schronienie w Parku Narodowym Mała Fatra (Národný park Malá Fatra) oraz w chronionych parkach krajobrazowych Kisuca (Kysuce) i Góry Strażowskie (Strážovské vrchy). Klejnotom bogactwa przyrodniczego w niczym nie ustępują wartości stworzone ręką człowieka. Cały region jest nadzwyczaj bogaty w zabytki architektoniczne z różnych okresów historycznych. Dość często są to probostwa i pałace, na które można się natknąć w prawie każdej miejscowości. Najcenniejsze zamki znajdują się w Budatinie (Budatín) i Bytczy (Bytča). Najstarszymi zabytkami architektonicznymi są ruiny średniowiecznych zamków usytuowane zazwyczaj w miejscach z przepiękną panoramą widokową (Strecno - Strečno, Zamek Stary - Starý hrad, Lietawa - Lietava, Zamek Hryczowski - Hričovský hrad albo Zamek Sulowski - Súľovský hrad). Zrekonstruowane średniowieczne rynki w Żylinie (Žilina) i Rajcu (Rajec) znajdują się pod ochroną. W większości miejscowości w okolicy Żyliny można się do dziś zetknąć z zabytkami architektury ludowej, z których wiele umieszczono w Muzeum plenerowym w Wychyłowce (Múzeum v prírode vo Vychylovke), znanym także z leśnej kolejki trawersowej. Cały rejon słynął również w przeszłości ze sztuki domokrażnego drutowania, które osiągnęło wysoką wartość artystyczną. Zachowane do dziś prace sztuki drutowniczej są eksponatami w unikalnym Muzeum drutowania (Drotárské múzeum) w Budatinie.

5. Region tatrzański (Tatry i Spisz Północny)

Obejmuje powiaty: Poprad, Kieżmark (Kežmarok), Stara Lubowla (Stará Lubovňa)

Region tatrzański, leżący na północy Słowacji jest prawdopodobnie najbardziej atrakcyjnym turystycznie rejonem Słowacji. Składa się z dwóch regionów: Tatry i Spisz Północny (severný Spiš). Tatry są pogranicznym pasmem górskim, dzielącym się na Tatry Wysokie (Vysoké Tatry), Tatry Bielskie (Belianske Tatry) i Tatry Zachodnie (Západné Tatry). Na terytorium Słowacji Północnej leżą cztery piąte powierzchni Tatr. Słowacko-polska granica państwowa ogranicza obszar Tatr od północy. Na południu szczyty tatrzańskie stromo opadają do Kotliny Podtatrzańskiej (Podtatranská kotlina). Ze względu na nadzwyczajną koncentrację piękna przyrody Tatry zasłużyły sobie na nazwę „miniaturowych Alp“, ponieważ na niewielkiej powierzchni (341 km², z czego 260 km² znajduje się po stronie słowackiej) oprócz lodowców występuje wszystko to, co oferują Alpy. Szczególnie Tatry Wysokie są rajem dla turystów pieszych i taterników (wspinaczy górskich). Miłośnicy turystyki pieszej uwielbiają głównie w lecie turystykę w dolinach Tatr Wysokich, wspinaczki na szczyty wysokotatrzańskie (Krywaň - Kriváň, Rysy, Gerlach - Gerlachovský štít w towarzystwie przewodnika górskiego) oraz przejścia ich grzbietami. Najlepsze trasy zjazdowe są do dyspozycji w „Areale Snow” („Areál snow”) na Jeziorze Szczyrbskim (Štrbské pleso) i Jeziorze skalnym (Skalnaté pleso) nad Tatrzańską Łomnicą (Tatranská Lomnica), gdzie sezon narciarski trwa aż do połowy maja. W Tatrach znajdują się liczne uzdrowiska klimatyczne. Spisz Północny jest nadzwyczajnie bogaty w zabytki architektoniczne z różnych okresów historycznych. Często są nimi pałace (Strażki - Strážky), klasztory (Czerwony Klasztor - Červený kláštor), zamki (Zamek Kieżmarski - Kežmarský hrad, Zamek Lubowelski - Ľubovniansky hrad) albo miejskie rezerваты zabytkowe (Sobota Spiska - Spišská Sobota, Kieżmark - Kežmarok, Podoliniec - Podolíneć). W wielu miejscowościach można po dziś dzień podziwiać zabytki architektury ludowej (np. miejscowość Ždar - Ždiar), z których wiele umieszczono w muzeum plenerowym pod Zamkiem Lubowelskim. Perłą przyrody Spiszu Północnego jest Przełom Dunajca (Prielom Dunajca) w Pieninach na terytorium Pienińskiego Parku Narodowego (Národný park Pieniny).

6. Region koszycki (Košice)

Obejmuje powiaty: Koszyce (Košice) 1, 2, 3, 4, Koszyce - Region (Košice-okolie)

Region koszycki (Košický región) i jego okolice leży na wschodzie Słowacji. Jego centrum tworzy Kotlina Koszycka (Košická kotlina), w kształcie odwróconej litery L. Urodzajną i gęsto zasiedloną kotlinę otacza wieniec pasm górskich, które oferują wspaniałe możliwości uprawiania turystyki i rekreacji. Część zachodnia obejmuje trzy pasma górskie należące do Rudaw Słowackich (Slovenské rudohorie). Na północnym zachodzie do masywu Czarnej Góry (Čierna hora) wcina się głęboko rzeka Hornad (Hornád). Potężny zalesiony grzbiet Gór Wołowskich (Volovské vrchy) kulminuje majestatyczną Kojšovską Holą (Kojšovská hoľa), z doskonałymi możliwościami uprawiania turystyki i sportów narciarskich. Centrum rekreacji nad wodą jest zbiornik wodny Ružín (Ružín). Pobyty lecznicze i relaks w przyrodzie oferuje uzdrowisko klimatyczne Sztos (Štós). Miasto Koszyce (Košice) - metropolia Słowacji Wschodniej, leżąca nad rzeką Hornad na zapadnim obrzeżu Kotliny Koszyckiej ma długą i bogatą historię. Przez stulecia było ono głównym ośrodkiem całego regionu, naturalnym centrum handlu, rzemiosła, kultury i edukacji. Koszyce są drugim pod względem wielkości miastem Słowacji, posiadając wiele zabytków kulturalno-historycznych. Na południowym zachodzie regionu rozpościera się unikalny obszar krasowy z płaskowyżem Słowackiego Krasu (Slovenský kras) i Jaskinia Jasowska (Jasovská jaskyňa).

7. Region orawski (Orava)

Obejmuje powiaty: Dolny Kubin (Dolný Kubín), Namestowo (Námestovo), Twardoszyn (Tvrdošín).

Orawa (Orava) leży w północno-wschodniej części Słowacji przy granicy państwowej z Polską. Punkt graniczny w katastrze miejscowości Orawska Półgóra (Oravská Polhora) jest najdalej na północ wysuniętym punktem Słowacji. Oś regionu tworzy rzeka Orawa (Orava). Z punktu widzenia bogactwa przyrody Orawie nie brakuje niczego. Mała Fatra (Malá Fatra), Góry Choczańskie (Chočské vrchy) a w szczególności Tatry Zachodnie (Západné Tatry) – Rohacze (Roháče) są rajem do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej. Spacerów w okolicy Orawic (Oravice), wspinaczki na Babią Górę (Babia hora) czy Wielki Chocz (Veľký Choč) są również turystycznie bardzo atrakcyjne. Również miesiące zimowe są piękne na Orawie. Narciarstwo zjazdowe w Zuberku (Zuberec) i jego okolicy albo na Kubińskiej Holi (Kubínská hola), czy biegi narciarskie Górami Skoruzzyńskimi (Skorušinské vrchy) albo Magurą Orawską (Oravská Magura) są ogólnie znane wśród miłośników białego szaleństwa nie tylko ze Słowacji, ale także państw sąsiednich. Na Orawie znajduje się wiele zabytków

architektonicznych, z którymi można się zetknąć prawie w każdej miejscowości. Najcenniejszym są Orawskie Zamki (Oravský hrad) wznoszące się na skale nad rzeką Orawą. W wielu orawskich wsiach można do dziś spotkać się z zabytkami architektury ludowej, z których najcenniejszą jest rezerwat architektury ludowej w Podbielu (Podbiel) i muzeum plenerowe (skansen) w Zubercu. Najbardziej znaczącymi przedstawicielami architektury sakralnej są drewniane kościoły w Twardoszynie (Tvrdošín), Leszczynach (Leštiny) i Istebnym (Istebné). Najlepszym miejscem do rekreacji nad wodą jest Zapora Orawska (Oravská priehrada).

8. Region środkowopowąński (Stredné Považie)

Obejmuje Powiaty: Trenčyn (Trenčín), Ilawa (Ilava), częściowo Nowe Miasto nad Wągiem (Nové Mesto nad Váhom), częściowo Puchów (Púchov), częściowo Myjava.

Na typowy wygląd i charakter Powąży Środkowego (stredné Považie) ma wyraźny wpływ najdłuższa słowacka rzeka Wąg (Váh), tworząca centralną oś tego rejonu. Wieniec okolicznych pasm górskich, do których należą Białe Karpaty (Biele Karpaty), Małe Karpaty (Malé Karpaty), Góry Strażowskie (Strážovské vrchy), Góry Iłowieckie (Považský Inovec) i Płaskowyż Myjowski (Myjavská pahorkatina), oferują doskonałe warunki do rekreacji, szczególnie turystyki pieszej i rowerowej, uprawiania narciarstwa i sportów wodnych. Pobyt legii rzymskich na początku naszej ery pod Zamkiem Trenczyńskim (Trenčiansky hrad), zabytki z czasów Państwa Wielkomorawskiego (Wielka Morawa) z XI wieku, znaleziska archeologiczne, grody, zamki i pałace, umocnienia, budowle sakralne i kamienice bogatych mieszczan - to wszystko tworzy bogatą ofertę kulturalną w ramach ruchu turystycznego na Powąży Środkowym. Występują tutaj również źródła mineralne i wody termalne, wykorzystywane w licznych uzdrowiskach (np. Trenczyńskie Cieplice - Trenčianske Teplice i Nimnica). Od niedawna istniejąca granica państwowa z Republiką Czeską wraz z licznymi przejściami granicznymi jeszcze bardziej uatrakcyjnia położenie geograficzne tego regionu z punktu widzenia ruchu turystycznego i komunikacji. W mieście Trenčyn (Trenčín) organizowane są międzynarodowe targi i wystawy.

9. Region szaryski (Šariš)

Obejmuje Powiaty: Preszów (Prešov), Bardiów (Bardejov), Sabinów (Sabinov), Świdnik.

Szarysz (Šariš) leży w północnej części Słowacji Wschodniej. Na zachodzie i południowym zachodzie graniczy ze Spiszem (Spiš), na wschodzie sięgając po Zemplin Północny. Region szaryski jest w większości umiarkowanie górzysty, przy czym obniżenia regularnie

przeplatają ze wzniesieniami. W części południowej regionu leży Kotlina Koszycka (Košícká kotlina), którą prowadził kiedyś słynny szlak handlowy „Via regale” (Droga Królewska) łącząca Morze Czarne z Morzem Bałtyckim. Szarysz, to region pełen turystycznie atrakcyjnych celów. Jego dumą są historyczne miasta: Preszów (Prešov), Bardiów (Bardejov - wpisany na Listę światowego dziedzictwa przyrodniczego i kulturalnego UNESCO) oraz Sabinów (Sabinov). Na uwagę zasługują także unikalne zabytki techniczne, na przykład kopalnie soli w Preszowie-Soliwarze czy Kopalnie Dubnickie (Dubnícke bane), z których pochodzą słynne na całym świecie opale o nieprzeciętnej urodzie. Szarysz jest jednocześnie rejonem z największą koncentracją pięknych drewnianych kościołów; znajduje się tutaj znane na całym świecie uzdrowisko Bardiów (Bardejovské kúpele), których doskonałe usługi i gościnność miała okazję, oprócz innych, zakosztować cesarzówna Elżbieta Austriacka, znana jako Sisi. O ciężkich walkach toczonych podczas II wojny światowej w okolicach Przełęczy Dukielskiej (Dukliansky priesmyk) na granicy z Polską przypomina wiele zabytków wojennych.

10. Region turczański (Turiec)

Obejmuje Powiaty: Martin (Martin), Turczańskie Cieplice (Turčianske Teplice)

Region turczański (Turiec) rozpościera się w północno-zachodniej części Słowacji w Kotlinie Turczańskiej (Turčianska kotlina), która jest dość wyraźnie ograniczona grzbietami Małej i Wielkiej Fatry (Malá a Veľká Fatra), Górami Kremnickimi (Kremnické vrchy) i pasmem górskim Žar (Žiar). Oś kotliny tworzy rzeka Turzec. Dzięki pięknu przyrody i innym walorom region ten należy do najbardziej malowniczych obszarów Słowacji, i nie bez kozery nazywany jest niekiedy „Ogrodem Turczańskim”. Mała i Wielka Fatra są rajem dla turystów i rowerzystów idealnym miejscem do uprawiania paraglidingu i wspinaczek górskich. Miłośnicy turystyki pieszej uwielbiają wycieczki do Doliny Gaderskiej (Gaderská dolina) lub Doliny Błotnickiej (Blatnická dolina) z atrakcyjnym krajobrazem i możliwością wspinaczki na główny grzbiet Wielkiej Fatry. W porównaniu z nią Mała Fatra o szczytach z panoramicznymi widokami, głębokimi dolinami czy Wodospadem Szutowskim (Šútovský vodopád) nie jest o nic uboższa. Wśród pasm górskich, które stromo ograniczają kotlinę ze wszystkich stron, znajduje się wiele ośrodków sportów narciarskich. Kulturalnym dziedzictwem regionu leżącego pod obydwoma Fatrami są wyraziste miejscowości z architekturą ludową, wspaniałymi wiejskimi probostwami i pałacami różnorodnych stylów architektonicznych. W żadnym innym miejscu Słowacji nie ma tak silnej więzi między

historia narodową i kulturą jak właśnie w centrum Turca – mieście Martin, gdzie po dziś dzień działają liczne instytucje kulturalne o ogólnokrajowym zasięgu. Lecznicze uzdrowisko Turczańskie Cieplice (Turčianske Teplice) oferuje kompleksowe lecznictwo uzdrowskie, przy czym region Turca jest znany z licznych źródeł wód mineralnych (np. Fatra i Budisz - Budiš).

11. Region dolnopoważski (Dolné Považie)

Obejmuje Powiaty: Trnawa (Trnava), Pieszczany (Piešťany), Hlohovec (Hlohovec), Galanta, Szala (Šaľa), częściowo Nowe Miasto Nad Wągiem (Nové Mesto nad Váhom)

Poważe Dolne (Dolné Považie) niesie nazwę od rzeki Wag (Váh), który płynie w poprzek tego obszaru z północy na południe. Poważę Dolne jest jednym z najwcześniej zasiedlonych terytoriów Słowacji. O ciągłości osiedlania się na tym obszarze świadczy mnóstwo znalezisk i wykopalisk archeologicznych. Także z punktu widzenia turystyki Poważę Dolne jest bardzo malowniczym i chętnie odwiedzanym rejonem. Unikalność historycznego centrum Trnawy (Trnava) z wieloma zabytkami sakralnymi oraz Pieszczany (Piešťany) ze znanym na całym świecie uzdrowiskiem, wzbogacają wartość atrakcji przyrodniczych zlokalizowanych przede wszystkim w malowniczym otoczeniu Małych Karpat (jaskinia Driny, Dolina Hlbocze - Dolina Hlboče, Kras Smolnicki - Smolenický kras, znaleziska archeologiczne Molpir, Zamek Smolnicki - Smolenický zámok). Już w średniowieczu przez rejon ten prowadził mający duże znaczenie szlak handlowy, zwany Drogą Czeską, która łączyła Czechy i Morawy z ówczesnymi Węgry. W XIII wieku wybudowano wzdłuż niej stosunkowo wiele zamków (Ostry Kamień - Ostrý Kameň, Korlatka - Korlátka, Dobra Woda - Dobrá Voda), będących częstym celem wycieczek i pieszych tras turystycznych.

12. Region gemerski (Gemer i Malohont)

Obejmuje powiaty: Sobota Rymawska (Rimavská Sobota), Rewuca (Revúca), częściowo Rożniawa (Rožňava).

Terytorium Gemeru leży na południu Słowacji Środkowej, ciągnąc się aż do Węgier. W XIX wieku przyłączono do Gemeru także Malohont z centrum w Sobocie Rymawskiej (Rimavská Sobota). Od północy część obszaru Gemeru należy do Parku Narodowego Słowacki Raj (Národný park Slovenský raj), z którym sąsiaduje Narodowy Park Płaskowyż Murański (Národný park Muránska planina) z wieloma zagrożonymi wyginięciem gatunkami roślin i zwierząt oraz jedynym swojego rodzaju reliefem krasowym. W 2002 roku w południowej i południowo-wschodniej części Gemeru utworzono Park Narodowy Słowacki Kras (Národný park Slovenský kras). Większość jego jaskiń i przepaści wpisano na Listę światowego

dziedzictwa przyrodniczego i kulturalnego UNESCO. Spomiędzy zabytków kulturalno-historycznych najbardziej interesującymi są w szczególności zamki (Krasna Horka - Krásna Hôrka) albo ich ruiny (Zamek Murański - hrad Muráň), wiele pałaców (najpiękniejszym jest bez wątpienia pałac w Betliarze - Betliar) oraz liczne kościoły rozłożone wzdłuż gemerskiego odgałęzienia Szlaku Gotyckiego.

13. Region górnonitrzański (Horná Nitra)

Obejmuje Powiaty: Topolczany (Topoľčany), Partyzańskie (Partizánske), Banowce nad Bebrawą (Bánovce nad Bebravou), Prewidza (Prievidza).

Już sama nazwa regionu wskazuje, że rozpościera się on wzdłuż górnego toku rzeki Nitra, która łączy jego wysunięte głęboko na północ i południe obszary. Równolegle z jej nurtem biegną także główne arterie komunikacyjne. Region górnonitrzański jest znany przede wszystkim ze swojego kulturalno-historycznego dziedzictwa. Perłą regionu jest „bajkowy” Zamek Bojnicky (Bojnický zámok), będący jednym z najczęściej odwiedzanych i najpiękniejszych zabytków kulturalno-historycznych na Słowacji. Bogatą historię tego rejonu przypominają liczne pałace (np. Brodzany, Małe Bielice - Malé Bielice, Nowa Wieś Klatowa - Klátová Nová Ves, Wielkie Uherce - Veľké Uherce, Chalmowa - Chalmová, Czereniany - Čereňany, Ziemiańskie Kostolany - Zemianske Kostolány, Nowa Wieś Diwiacka - Diviacka Nová Ves) oraz ruiny średniowiecznych grodów (Zamek Topolczański - Topoľčiansky hrad, Zamek Uhrowiecki - Uhrovecký hrad). Z punktu widzenia ruchu turystycznego region oferuje także dogodne warunki do uprawiania turystyki pieszej, rowerowej i sportów narciarskich oraz pobyty w uzdrowiskach.

14. Region naddunajski (Podunajsko)

Obejmuje Powiaty: Środa Dunajska (Dunajská Streda), Komarno (Komárno), Nowe Zamki (Nové Zámky), częściowo Seniec (Senec).

Region naddunajski (Podunajsko) leży na południu Słowacji, przy czym jego południowo-zachodnia i zachodnia część biegnie wzdłuż nurtu Dunaju, nad słowacko-węgierską granicą państwową. Na przeważającej części tego terytorium leży Nizina Naddunajska (Podunajská nížina). Z punktu widzenia struktury narodowościowej w chwili obecnej jednoznacznie dominuje tutaj węgierska mniejszość narodowa. Ostatnimi czasy bardzo intensywnie rozwija się ruch turystyczny, koncentrujący się przede wszystkim wokół miast, w których znajdują się kąpieliska termalne czynne przez cały rok (np. Środa Dunajska - Dunajská Streda, Wielki Meder - Veľký Meder, Szturowo - Štúrovo, Komarno - Komárno i Patińce - Patince). Na Dunaju czekają na gości głównie wycieczki statkami rzecznyymi i turystyka wodna. Groblą

nad Dunajem, lub w jej bliskości prowadzi przez naddunajskie miejscowości oznakowana część trasy rowerowej z Bratysławy do Komarna jako część międzynarodowej Dunajskiej Trasy Rowerowej z Passau nad Morze Czarne. Atrakcjami turystycznymi są liczne młyny wodne na Małym Dunaju (Mały Dunaj) i przepiękne naddunajskie zakątki lasów łęgowych, nadające się do aktywnego odpoczynku oraz połowu ryb.

15. Region nitrzański (Ponitrie)

Obejmuje Powiaty: Nitra, Złote Morawce (Zlaté Moravce), Nowe Zamki (Nové Zámky), częściowo Lewice (Levice).

Ponitrze – dorzecze rzeki Nitra (Ponitrie) jest jednym z tym regionów Słowacji, które ujmują nie tylko pięknem przyrody, ale przede wszystkim dziedzictwem kulturalno-historycznym. Region ten już od dawna przyciągał naszych przodków, po których znaleźć można liczne ślady. Znaczenie historyczne tego rejonu podkreśla głównie przyjście plemion słowiańskich, ich koncentracja w obszarze dzisiejszego miasta Nitra oraz powstanie pierwszego księstwa Słowian. Osią rejonu jest rzeka Nitra, która łączy najbardziej wysunięte głęboko na północ i południe części regionu. Z punktu widzenia ruchu turystycznego region oferuje dogodne warunki do uprawiania turystyki rowerowej, turystyki pieszej oraz letnie pobyty wśród kąpielisk termalnych. Starodawne kościoły (Dražowce - Dražovce, Kostolany pod Tribeczem - Kostolany pod Tribečom), zamki (Gimesz - Gýmeš, Hruszów - Hrušov), pałace (Topolczanki - Topolčianky) oraz zabytki kulturalno-historyczne najstarszego miasta słowackiego Nitra uzupełniają listę atrakcji regionu. Nitrzański areał wystawienniczy „Agrokomplex” jest miejscem odbywających się regularnie międzynarodowych targów i wystaw.

16. Region pohroński (Pohronie)

Obejmuje powiaty: Zwoleń (Zvolen), Żar nad Hronem (Žiar nad Hronom), Żarnowca (Žarnovica), Bańska Szczawnica (Banská Štiavnica), Dietwa (Detva)

Już sama nazwa sugeruje, że osią środkowego Pohronia (Pohronie) jest rzeka Hron. Rejon, który go otacza, był w młodszej trzeciorzędzie miejscem potężnych erupcji wulkanicznych rozłożystych stratowulkanów. Szczawnicki stratowulkan o średnicy ponad 50 km należał do największych w Europie. Wulkaniczne pochodzenie regionu jest niezwykle korzystne dla mieszkańców Pohronia Środkowego (stredné Pohronie). Pozostawiło ono niezmiernie bogactwo minerałów, wydajne łóżyska rud z zawartością złota, srebra, miedzi i innych metali. W średniowieczu rozwinął się w tym miejscu jeden z najbardziej znaczących regionów

górnictwa w Europie z miastami górnictwa Bańską Szczawnicą (Banská Štiavnica - wpisana na Listę światowego dziedzictwa przyrodniczego i kulturalnego UNESCO) i Kremnicą (Kremnica). Oprócz sławnych miast Pohronie skrywa także romantyczne ruiny zamków Rewiszcz (Revište), Szaszów (Šášov) i Dobra Niwa (Dobrá Niva), starodawny klasztor w Hrońskim Beniadi (Hronský Beňadik) i mnóstwo unikalnych zabytków technicznych. To wszystko zostało wkomponowane w piękny krajobraz z doskonałymi warunkami do uprawiania turystyki pieszej, rowerowej i narciarstwa. Możliwość regeneracji sił witalnych oferują liczne uzdrowiska (Sliacz - Sliach, Kowaczowa - Kováčová, Sklene Cieplice - Sklené Teplice). Z punktu widzenia tradycji folklorystycznych bardzo interesującym jest rejon nazywany Podpolaniem (Podpoľanie) z centrum w Dietwie (Detva).

17. Region spiski (Spiš)

Obejmuje powiaty: Lewocza (Levoča), Nowa Wieś Spiska (Spišská Nová Ves), Gelnica (Gelnica), częściowo Rożniawa (Rožňava).

Spisz (Spiš) jest historycznym terytorium na pograniczu polsko-słowackim, mającym wszystkie podstawowe cechy charakterystyczne dla typowego obszaru karpacczego. Tworzy go barwna mozaika pasm górskich i kotlin, przy czym kotliny mają w tej kompozycji położenie centralne. Na obszarze Spiszu historycznie rozwinęły się trzy regiony. Wokół Starej Lubowli (Stará Lubovňa) uformował się Spisz Północny (severný Spiš), w Kotlinie Popradzkiej (Popradská kotlina) pod szczytami Tatr rozpościera się Spisz Środkowy (stredný Spiš). Terytorium, z którego odprowadza swoje wody rzeka Hornad (Hornád) wraz z dopływami, oznacza się jako Spisz Południowy (južný Spiš). Z punktu widzenia przyrodniczego oraz kulturalno-historycznego Spiszowi prawie niczego nie brakuje. Park Narodowy Słowacki Raj (Národný park Slovenský raj) jest prawdziwym rajem do uprawiania turystyki pieszej. Panorama Tomaszowska (Tomášovský výhľad), Przełom Hornadu (Prielom Hornádu), przepaści i rozpadliny są również niezwykle atrakcjami. Miesiące zimowe mogą być niezapomnianymi w regionie Spisza. Narciarstwo zjazdowe w ośrodkach Krompachy-Plejsy albo Młynki (Mlynky) są znane między miłośnikami białego szaleństwa na całej Słowacji. Spisz jest nadzwyczajnie bogaty w zabytki kulturalno-historyczne. Nie przypadkiem Zamek Spiski (Spišský hrad) wraz z okolicą (największy średniowieczny kompleks zamkowy w Europie Środkowej, Podgrodzie Spiskie - Spišské Podhradie, miasteczko sakralne Kapituła Spiska - Spišská Kapitula, gotycki kościółek w Żehrze - Žehra) zostały wpisane na Listę światowego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego UNESCO.

Klejnotem Spisza jest miasto Lewocza (Levoča), z mnóstwem zabytków architektonicznych i największym drewnianym ołtarzem na świecie. Większość zabytków pochodzących z okresu gotyku łączy tzw. Szlak Gotycki (Gotická cesta).

18. Region dolnozempliński (Dolný Zemplín)

Obejmuje Powiaty: Trebiszów (Trebišov), Sobrance (Sobrance), częściowo Michałowce.

Nazwa „Zemplin” (Zemplín) pochodzi od oznaczenia Zamku Zemplińskiego (Zemplínský hrad), który wybudowano w miejscu starosłowiańskiego grodziska na brzegu rzeki Bodrog, na północ od miejscowości Somotor. Był on najstarszym zamkiem w Zemplinie – został wybudowany jeszcze przed najazdem tatarskim. Dziś region ten charakteryzują rozległe niziny z mnóstwem akwenów wodnych, zakoli i meandrów rzecznych, wspaniałe wini tokajskie oraz smakowite potrawy miejscowej kuchni. Większość terytorium regionu pokrywają równinne tereny Równiny Wschodniosłowackiej (Východoslovenská rovina). Do najczęściej odwiedzanych turystycznych rejonów Zemplina Dolnego należą okolice zbiornika wodnego Zemplińska Szirawa (Zemplínska šírava) oraz chroniony park krajobrazowy Wihorlat (Vihorlat).

19. Region górnozempliński (Horný Zemplín)

Obejmuje powiaty: Humenne (Humenné), Medzilaborce, Snina, Stropków (Stropkov), Wranów nad Topłą (Vranov nad Topľou), częściowo Michałowie (Michalovce).

Zemplin Górny (Horný Zemplín) jest najbardziej wysuniętym na wschód rejonem Słowacji. Na północy graniczy z Polską a na wschodzie z Ukrainą. Na północy rozpościera się typowy karpacki krajobraz z pierwotnymi puszczami oraz z rzadką fauną. Oferuje dziewiczą przyrodę, samotnie z dalekimi widokami i unikalne wsie w rejonie Wschodnich Karpat (Východné Karpaty). Zemplin jest przyozdobiony szeregiem prawosławnych i greckokatolickich drewnianych kościółków o olbrzymiej wartości artystycznej i historycznej. Najczęściej odwiedzanym przez turystów rejonami Zemplina Górnego są okolice zbiornika wodnego Domasza (Domaša), Park Narodowy Połoniny (Národný park Poloniny) oraz parki krajobrazowe Wihorlat (Vihorlat) i Karpaty Wschodnie (Východné Karpaty). Warto zwiedzić Medzilaborce z unikalnym Muzeum Sztuki Nowoczesnej im. Andy’ego Warhola.

20. Region ipelski (Ipel’)

Obejmuje powiaty: Krupina (Krupina), Wielki Krtisz (Veľký Krtíš), Luczeniec (Lučenec), Poltar (Poltár), częściowo Lewice (Levice)

Już sama nazwa wskazuje, że chodzi o region Słowacji związany z dorzeczem rzeki Ipeľ (Ipeľ), która na przeważającej części jest jednocześnie granicą państwową między Słowacją a Republiką Węgierską. Niższe partie regionu są otoczone pasmami górskimi pochodzenia wulkanicznego. Chociaż wulkany już dawno wygasły, pozostawiły jednak po sobie przebogate złoża minerałów i rud. Oprócz znanych w przeszłości miast górniczych takich jak Krupina albo Pukaniec (Pukanec), rejon Poipla obfituje przede wszystkim w liczne ruiny zamków (Filakowo - Fil'akovo, Diwin - Divín, Modry Kamień - Modrý Kameň, Czabradź - Čabrad') oraz umocnienia przeciwtureckiej linii obronnej (Bzowik - Bzovík). Długo trwający okres zagrożenia najazdami Turków pozostawił tu liczne ślady, które mogą na wielu miejscach podziwiać zwiedzający ten południowy kąt Słowacji. Jeśli dodamy do tego starodawne klasztory, pałace i kasztele oraz mnóstwo unikalnych zabytków technicznych, wkomponowanych w przepiękny krajobraz do słowa usiany winnicami, otwiera się przed nami wiele sposobów przyjemnego spędzenia wolnego czasu.

21. Region zagórzański (Záhorie)

Obejmuje powiaty: Senica (Senica), Skalica (Skalica), częściowo Malacki (Malacky), częściowo Myjava (Myjava).

Nazwa Zagórze (Záhorie) ma stare korzenie, sięgające XVII wieku. Pochodzi od łacińskiej nazwy „Processus transmontanus”, która oznaczała obszar leżący za Małymi Karpatami (Malé Karpaty), a zatem „za górami“. Region ten leży w zachodniej części Słowacji. Terytorium od zachodu ogranicza granica państwowa z Austrią, którą tworzy rzeka Morawa (Morava), z kolei na północnym zachodzie granica państwowa z Republiką Czeską. Od południowego wschodu ograniczają go Małe Karpaty. Dzięki dogodnemu położeniu geograficznemu i łagodnym warunkom klimatycznym Zagórze jest jednym z najwcześniej osiedlanych terytoriów na Słowacji. Z punktu widzenia ruchu turystycznego region oferuje dogodne warunki do uprawiania turystyki rowerowej, turystyki pieszej oraz letnie pobyty nad brzegami licznych jezior. Uzdrowisko Smrdaki (Smrdáky), znajdująca się w miejscowości Szasztin (Šaštín) bazylika oraz zabytki kulturalno-historyczne dawnego wolnego miasta królewskiego Skalica uzupełniają bogatą ofertę tego regionu.

W opisane wyżej regiony można się dość łatwo dostać wykorzystując fakt, że Słowacja jest krajem o dobrych drogach, liczących 42 tys. km. Bratysławę łączy z Pragą i Trenczynem 300 km autostrada, w budowie jest odcinek łączący Żylinę z Popradem. Dość dobrze rozwinięta jest też komunikacja kolejowa. Trakcja kolejowa wynosi ok. 3600 km. Porty lotnicze znajdują

się w Bratysławie, Koszycach, Popradzie i Siliacu. Atrakcyjnym dla turystów sposobem komunikacji jest żegluga pasażerska na Dunaju. Wykorzystując ten sposób podróżowania można popłynąć do Wiednia lub Budapesztu.

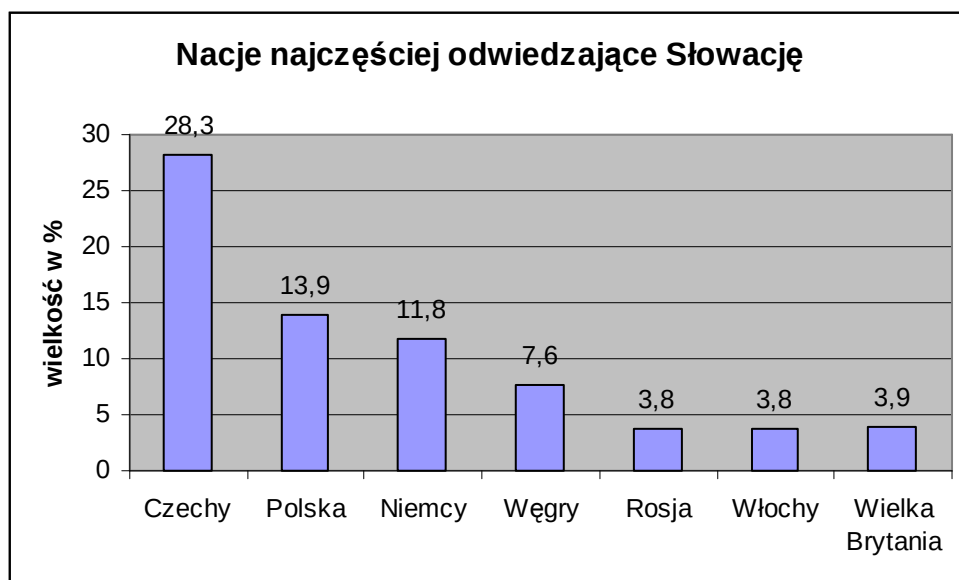
III. Rynek recepcji turystycznej

Wielkość przyjazdów turystów zagranicznych w 2007 roku wynosiła **1 684 526**.

Kraj	Ilość turystów w poszczególnych latach				
	2003	2004	2005	2006	%
Czechy	469 991	419 273	424 900	455 381	28,3
Polska	215 383	179 078	198 479	224 159	13,9
Niemcy	175 746	188 067	194 158	190 422	11,8
Węgry	100 546	111 065	121 615	121 981	7,6
Rosja	51 365	55 609	55 630	60 560	3,8
Włochy	37 996	50 201	59 344	60 971	3,8
Wielka Brytania	26 062	34 349	51 720	63 137	3,9

3. Nacje najczęściej odwiedzające Słowację

Źródło: www.economy.gov.sk



4. Nacje najczęściej odwiedzające Słowację

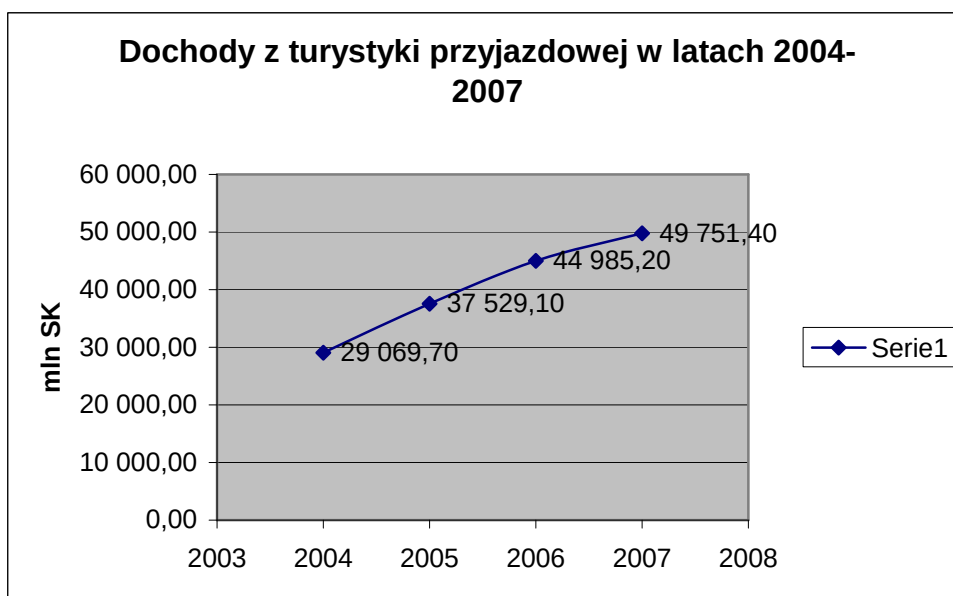
Źródło: www.economy.gov.sk

Ilość turystów zagranicznych na Słowacji rośnie w szybkim tempie. Głównymi nacjami odwiedzającymi Słowację są: Czesi, Polacy, Niemcy, Węgrzy.

	Dochody z turystyki przyjazdowej w latach 2004- 2007.			
	2004	2005	2006	2007
Dochód w mln SK	29 069,7	37 529,1	44 985,2	49 751,4

5. Dochody z turystyki przyjazdowej w latach 2004- 2007.

Źródło: www.economy.gov.sk



6. Dochody z turystyki przyjazdowej w latach 2004- 2007.

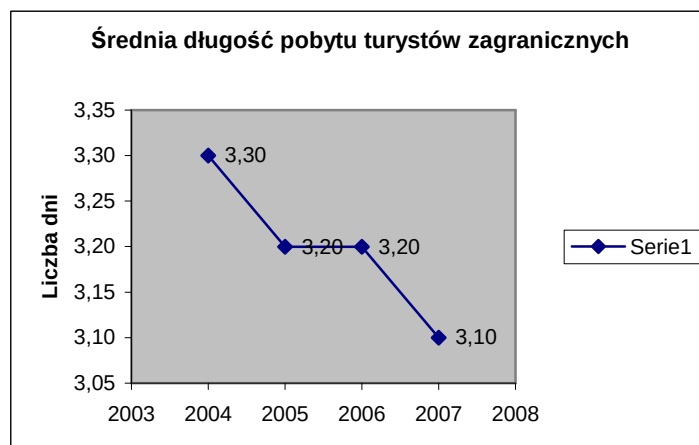
Źródło: www.economy.gov.sk

Dochody z turystyki przyjazdowej na Słowacji rosną w ostatnich latach w szybkim tempie. W przeciągu ostatnich 4 lat wzrosły o 20 mln SK.

	Średnia długość pobytu zagranicznych turystów (w dniach)			
	2004	2005	2006	2007
Średnia ilość dni	3,3	3,2	3,2	3,1

7. Średnia długość pobytu turystów zagranicznych (w dniach)

Źródło: Statistical Office of the Slovak Republic



8. Średnia długość pobytu turystów zagranicznych (w dniach)

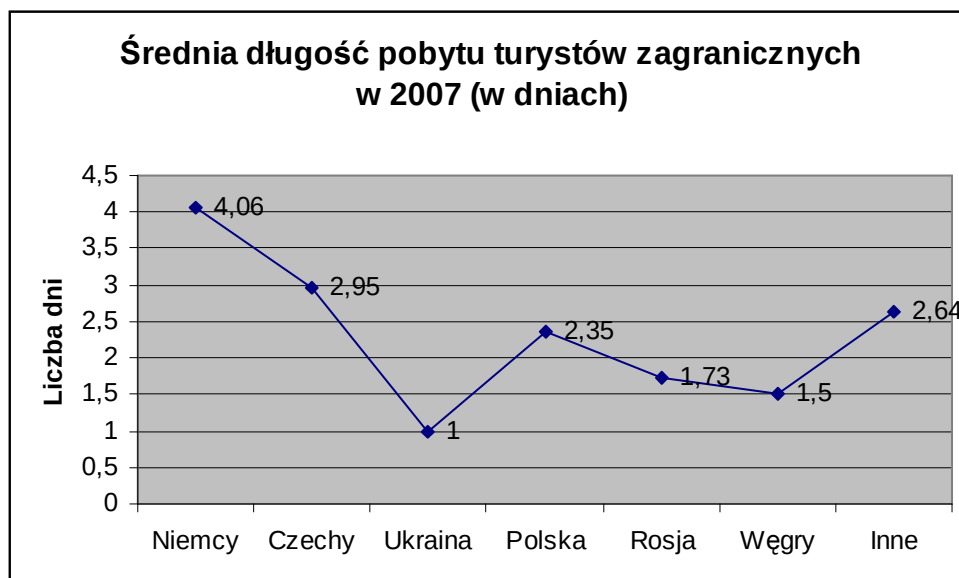
Źródło: Statistical Office of the Slovak Republic

Statystycznie rzecz ujmując, średnia długość pobytu turystów zagranicznych na Słowacji spadała nieznacznie w ciągu kilku ostatnich lat, jednak w obliczu zdecydowanego wzrostu ilości turystów odwiedzających ten kraj ogólny bilans jest zdecydowanie dodatni.

Kraj	Przeciętna długość pobytu zagranicznych turystów w 2007 roku (w dniach)
Niemcy	4,06
Czechy	2,95
Ukraina	1,00
Polska	2,35
Rosja	1,73
Węgry	1,50
Inne	2,64

9. Średnia długość pobytu zagranicznych turystów w 2007 roku (w dniach)

Źródło: www.economy.gov.sk



10. Średnia długość pobytu zagranicznych turystów
w 2007 roku (w dniach)

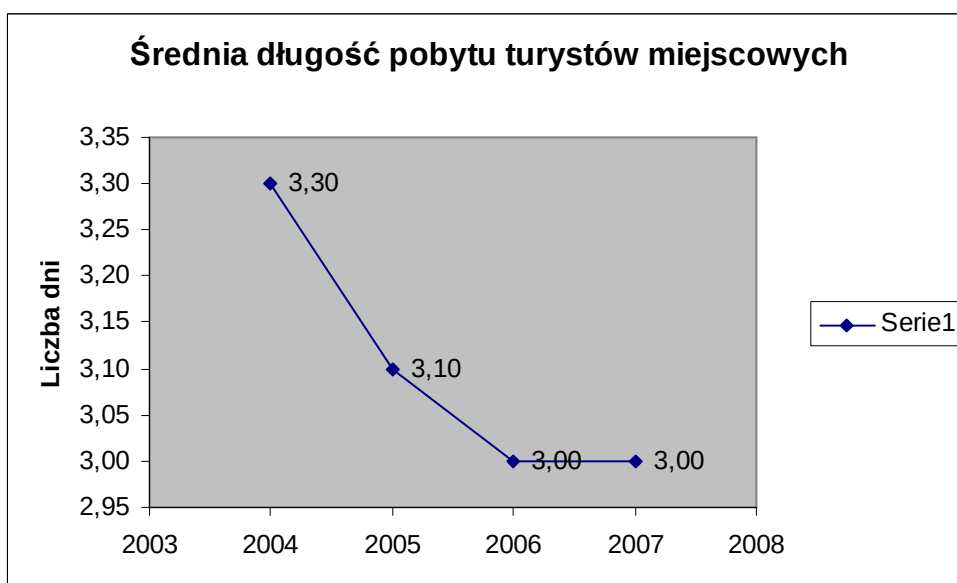
Źródło: www.economy.gov.sk

Statystycznie na najdłuższe pobyty na terenie Słowacji decydowali się Niemcy (4,06 dni). Drugi pod tym względem byli Czesi (2,95 dnia), następnie Polacy (2,35), Rosjanie (1,73), Węgrzy (1,5) i Ukraińcy (1).

	Średnia długość pobytu turystów miejscowych (w dniach)			
	2004	2005	2006	2007
Średnia ilość dni	3,3	3,1	3,0	3,0

11. Średnia długość pobytu turystów miejscowych (w dniach)

Źródło: www.economy.gov.sk



12. Średnia długość pobytu turystów miejscowych (w dniach)

Źródło: www.economy.gov.sk

Średnia długość pobytu słowackich turystów w ostatnim czasie w nieznacznym stopniu spadła w porównaniu do danych sprzed kilku lat, jednak wartości te są tak nieznaczne (10% w przeciągu 4 lat), iż chyba nie należy przywiązywać do nich przesadnego znaczenia, zwłaszcza obserwując w tym samym okresie nieustanny wzrost ilości turystów korzystających z zakwaterowania.

	2004	2005	2006	2007
Całkowita liczba turystów (korzystających z zakwaterowania)	3 244 500	3 428 100	3 583 879	3 778 000
W tym: zagraniczni	1 401 200	1 515 000	1 611 808	1 685 000
Miejscowi	1 843 300	1 913 100	1 972 071	2 093 000

13. Całkowita liczba turystów korzystająca z zakwaterowania

Źródło: www.economy.gov.sk



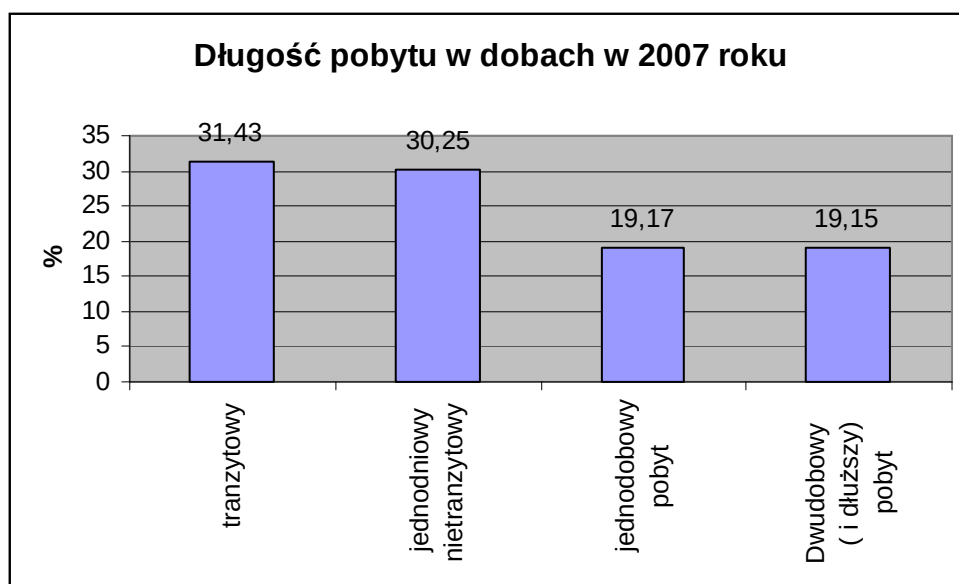
14. Całkowita liczba turystów korzystająca z zakwaterowania
Źródło: www.economy.gov.sk

Całkowita liczba turystów (zarówno krajowych jak i zagranicznych) korzystających z zakwaterowania w dość znaczący sposób wzrosła w przeciągu kilku ostatnich lat (miejscowych o: 249700, zagranicznych o: 283800).

Typ pobytu	%
Tranzytowy	31,43
jednodniowy nietranzytowy	30,25
jednodobowy pobyt	19,17
Dwudobowy (i dłuższy) pobyt	19,15
Razem	100,00

15. Długość pobytu w dobach w 2007 roku

Źródło: www.economy.gov.sk



16. Długość pobytu w dobach w 2007 roku

Źródło: www.economy.gov.sk

Niemal 40% turystów zagranicznych odwiedzających Republikę Słowacką w 2007 r. zdecydowało się na spędzenie tam co najmniej jednej (19,17%) lub więcej (19,15%) doby. Dla pozostałych Słowacja była jedynie krajem tranzytowym (31,43%), lub celem jednodniowej wycieczki (30,25%).

Cel wizyty	%
Tranzyt	31,45
pobyt rekreacyjny	19,68
praca, edukacja	14,77
odwiedziny rodziny, znajomych	11,96
Zakupy	9,42
turystyka kult.- poznawcza	8,70
Kąpieliska	3,43
inny pobyt rekreacyjny	0,59
Razem	100,00

17. Cel wizyty turystów zagranicznych w 2007 r. w %

Źródło: www.economy.gov.sk



18. Cel wizyty turystów zagranicznych w 2007 r. w %

Źródło: www.economy.gov.sk

Dla większości (31,45%) zagranicznych turystów w 2007r. Słowacja była jedynie krajem tranzytowym. 19,68% turystów udało się tam w celach rekreacyjnych, dla 14,77% celem wyjazdu była praca lub edukacja. 11,96% pojechało tam by spotkać się ze znajomymi, 9,42% na zakupy, 8,7% uprawiało turystykę kult.-poznawczą, 3,43% wybrało się na kąpieliska a 0,59% wybrało inną formę pobytu rekreacyjnego.

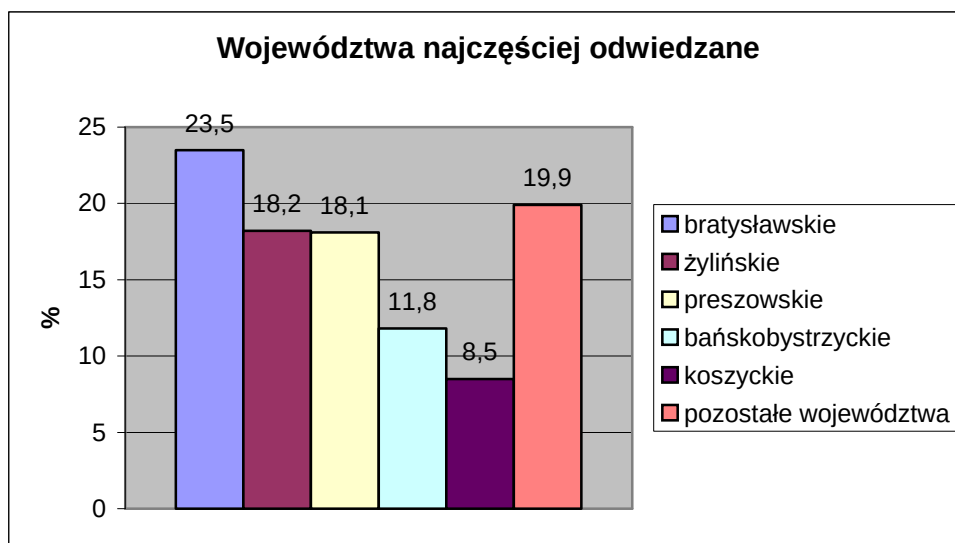
Liczba noclegów turystów zagranicznych

Województwo	2003	2004	2005	2006
Bratysławskie	656 730	721 379	786 266	840 804
Trnawskie	246 211	236 403	241 497	237 046
Trenciańskie	264 439	251 179	253 937	260 827
Nitrzańskie	197 829	177 846	203 463	215 712
Zylińskie	609 858	577 808	625 790	652 770
Bańskobystrzyckie	416 586	385 842	400 346	423 682
Preszowskie	687 420	607 514	621 032	647 068
Koszyckie	294 467	285 514	295 752	305 970
suma	3 373 540	3 244 485	3 428 083	3 583 879

19. Noclegi turystów zagranicznych

Źródło: www.economy.gov.sk

W 2006 roku najbardziej odwiedzane było województwo bratysławskie (23,5%), następnie żylińskie (18,2%), preszowskie (18,1%), bańskobystrzyckie (11,8%), koszyckie (8,5%) a pozostałe województwa odwiedzane były przez średnio 6-7% ogółu wszystkich turystów. Z drugiej strony w województwie bratysławskim było najwięcej turystów spędzających tutaj tylko 2 noce. Najdłuższe pobyty turystów (4,8 noclegów) występowały w województwie trnawskim.

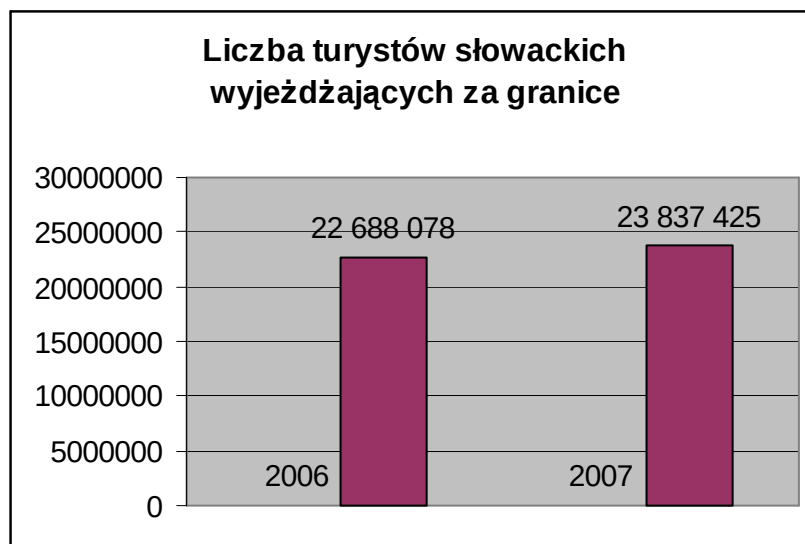


20. Najczęściej odwiedzane województwa

Źródło: www.economy.gov.sk

IV. Rynek emisji turystycznej

Liczba słowackich turystów wyjeżdżających za granicę w 2007 roku wynosiła 23 837 425.



21. Liczba turystów zagranicznych wyjeżdżających za granicę
Źródło: www.economy.gov.sk

Liczba słowackich turystów wyjeżdżających poza granice swego kraju w 2007r. wzrosła w porównaniu z wcześniejszym rokiem o 1149347 osób.

Wydatki turystów słowackich na turystykę międzynarodową (w mln SK)



22. Wydatki turystów słowackich na turystykę międzynarodową
Źródło: www.economy.gov.sk

Słowacy jako naród nie najbogatszy w Europie i nie posiadający głębszych tradycji podróżowania, nie wyjeżdżają zbyt często zagranicę. Jedynie ci, którym powodzi się najlepiej i ewentualnie część klasy średniej mogą sobie pozwolić na zagraniczne wyjazdy turystyczne. Ci zamożniejsi jako cele swoich wyjazdów wybierają dalekie kraje, często te bardziej egzotyczne, o charakterze typowo wypoczynkowym. Mniej zamożni, którzy zdecydują się już gdzieś wyjechać, decydują się na, zazwyczaj nie trwające dłużej niż dwa tygodnie, wczasy w którymś z nieodległych krajów.

Nie można jednak zapomnieć, że spora grupa osób wyjeżdżający ze Słowacji to osoby czyniące to w celach biznesowych, pracownicy tranzytu itd. Ich pobyty w obcych krajach zazwyczaj nie przekraczają 2-3 dni.

Zupełnie oddzielnie należy rozpatrywać turystykę zarobkową i związane z nią wyjazdy obywateli Słowacji do pracy w niektórych rozwiniętych krajach Unii Europejskiej w ostatnich trzech latach.

Dominującym w kraju naszych południowych sąsiadów środkiem transportu, używanym przez Słowaków w ich podróżach jest transport drogowy. Ze względu na stosunkowo dobrze rozwiniętą sieć kolejową Słowacy w miarę chętnie korzystają z tego środka transportu³. W ostatnich latach rozwija się też prężnie transport lotniczy.

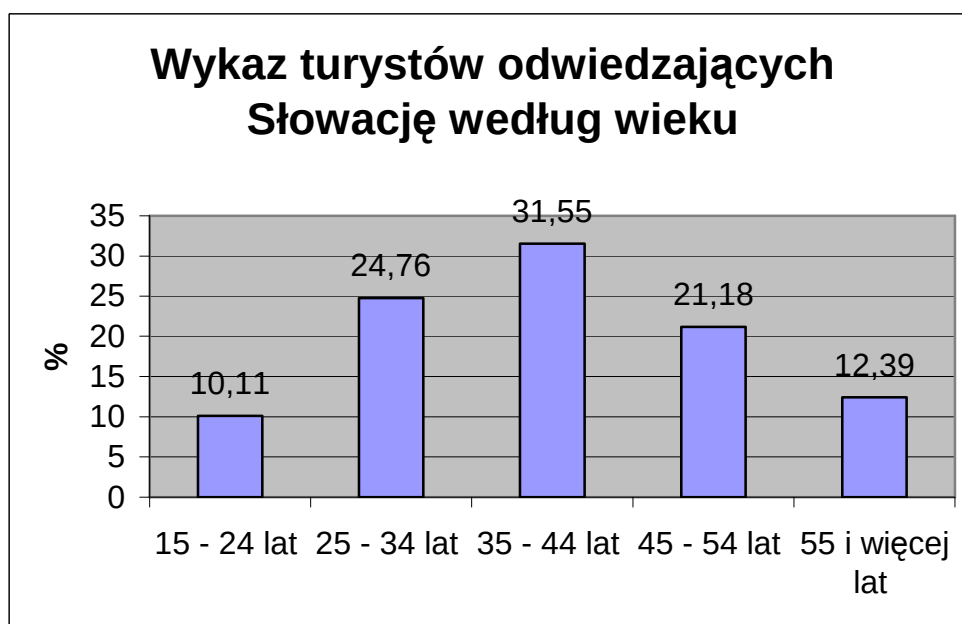
V. Profile turystów

Kategoria wiekowa	2007
	%
15 - 24 lat	10,11
25 - 34 lat	24,76
35 - 44 lat	31,55
45 - 54 lat	21,18
55 i więcej lat	12,39
Razem	100,00

23. Wykaz turystów odwiedzających

Słowację w 2007r. według wieku.

Źródło: www.economy.gov.sk



24. Wykaz turystów odwiedzających Słowację w 2007r. według wieku

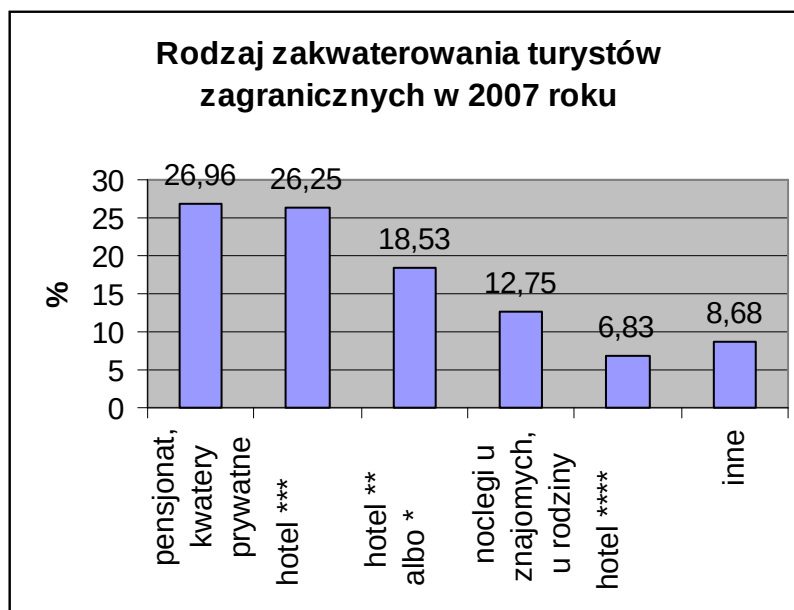
Źródło: www.economy.gov.sk

Najliczniej reprezentowaną grupą wiekową pośród turystów odwiedzających Słowację w 2007r. byli ludzie w średnim i młodym wieku: 35-44 lat - **31,55%**, 25-34 lat – **24,76%**. Ludzie w przedziale wiekowym 15-24 lat stanowili **10,11%**, 45-54 lat - **21,18%**, a 55 i więcej lat – **12,39%**.

Rodzaj	%
pensjonat, kwatery prywatne	26,96
hotel ***	26,25
hotel ** albo *	18,53
noclegi u znajomych, u rodziny	12,75
hotel ****	6,83
Inne	8,68
razem	100,00

25. Rodzaj zakwaterowania turystów zagranicznych w 2007 roku (w %)

Źródło: www.economy.gov.sk



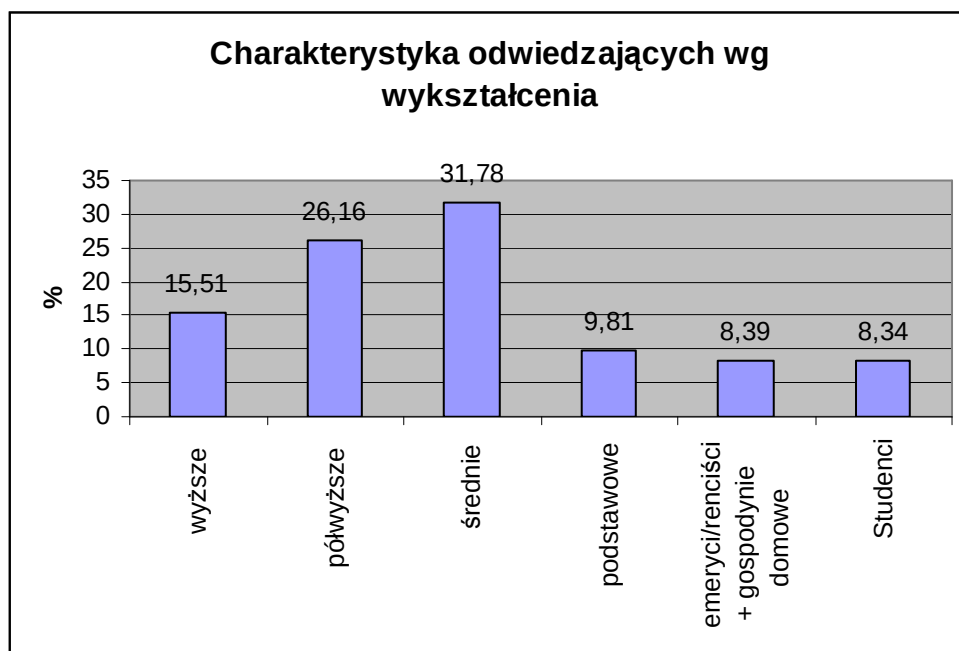
26. Rodzaj zakwaterowania turystów zagranicznych w 2007 roku (w %)

Źródło: www.economy.gov.sk

Najczęściej wybieranym typem zakwaterowania pośród turystów zagranicznych odwiedzających Słowację w 2007r. były pensjonaty i kwatery prywatne 26,96%, następnie hotele 3 gwiazdkowe – 26,25%, hotele 2 gwiazdkowe, lub 1* - 18,53%. Kolejne miejsca zajmowały noclegi u znajomych/rodziny – 12,75%, hotele 4gwiazdkowe – 6,83%, inne 8,68%.

wykształcenie	%
wyższe	15,51
półwyższe	26,16
średnie	31,78
podstawowe	9,81
emeryci/renciści + gospodynie domowe	8,39
Studenci	8,34
razem	100,00

27. Charakterystyka odwiedzających wg wykształcenia
Źródło: www.economy.gov.sk



28. Charakterystyka odwiedzających wg wykształcenia
Źródło: www.economy.gov.sk

Większość turystów odwiedzających Słowację w 2007 r. (razem 81,79%) posiadała co najmniej średnie wykształcenie. Może to świadczyć między innymi o większej mobilności tej grupy społecznej.

VI. Branża turystyczna

Firmy transportowe

Nazwa firmy	Lokalizacja firmy
SAD Trenčín, a.s.	Zlatovská cesta 29, 911 37 Trenčín
SAD Trnava, a.s.	Nitrianska č. 5, 917 02 Trnava
SAD Žilina, a.s.	Košická 2, 01065 Žilina
Slovak Lines, a.s.	Rožňavská 2, P.O.Box 35, 82004 Bratislava 24
Agencja Transportowa DA.SK, s.r.o.	Hrachová 20, 821 05 Bratislava
Akara, s.r.o.	Damborského 9, 94 901 Nitra
Eurobus a.s.	Staničné námestie 9, 042 04 Košice
FATRA SKI s.r.o.	1. Čsl. brigády 53, 038 61 Vrútky
JALLAtrans s.r.o.	013 42 Horný Hričov 247
SAD Banská Bystrica, a.s.	Partizánska cesta 97, 974 67 Banská Bystrica
SAD Humenné, a.s.	Fidlikova 1, 066 43 Humenné
SAD Liptovský Mikuláš, a.s.	Štefániková 2, 03101 Liptovský Mikuláš
SAD Nitra, a.s.	Štúrova ulica 72, 949 44 Nitra
SAD Prievidza a.s.	Ciglianska cesta 1, 971 36 Prievidza

Źródło: <http://www.slovakia.travel/>

Sieć hotelowa i zakwaterowanie na Słowacji

Zgodnie z obowiązującą kodyfikacją, podobnie jak w innych krajach europejskich, hotele na terenie Słowacji mieszczą się w 5 klasach kategoryzacji. Hotele niższych kategorii (** oraz *) są przeznaczone dla mniej wymagających gości, oferują proste zakwaterowanie za niższe ceny. Standardowe zakwaterowanie można znaleźć w hotelach *** typu Ibis, wyższy komfort oferują obiekty **** takie jak np. Crowne Plaza itd.

Największe sieci hotelowe na Słowacji to:

- Accor (Ibis)
- Best Western
- Inter Continetal Hotels (Holiday Inn, Crowne, Plaza)
- Carlson/Rezidor SAS (Radisson)

Oczywiście tylko bardzo nieznaczna liczba turystów korzysta ze standardu wymienionych wyżej hoteli, bo nie ma ich zbyt wiele, a usługi w nich świadczone należą do najdroższych. Znacznie tańszą i łatwo dostępną usługę w tej materii świadczą takie obiekty jak botele, motele, wotele, hostele, schroniska turystyczne, kempingi, pensjonaty, farmy (gospodarstwa agroturystyczne), oraz bardzo liczne kwatery prywatne.

VII. Znaczenie rynku turystycznego Słowacji dla Polski

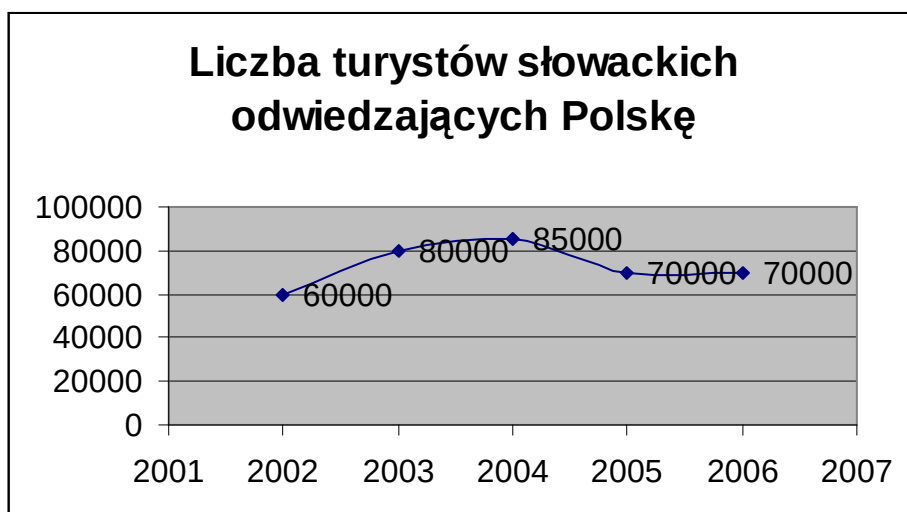
Analiza liczby turystów przyjeżdżających do Polski

Słowacy jako nasi południowy sąsiedzi dość chętnie odwiedzali nasz kraj w przeszłości. Jest tak i dziś, choć w ostatnich latach zauważa się tu wyraźną tendencję spadkową. Jest to spowodowane głównie tym, że dzisiaj Polska nie jest już krajem tak atrakcyjnym cenowo jak dawniej.

	2002	2003	2004	2005	2006
Słowacja	60000	80000	85000	70000	70000

29. Liczba turystów słowackich odwiedzających Polskę

Źródło: www.intur.com.pl



30. Liczba turystów słowackich odwiedzających Polskę

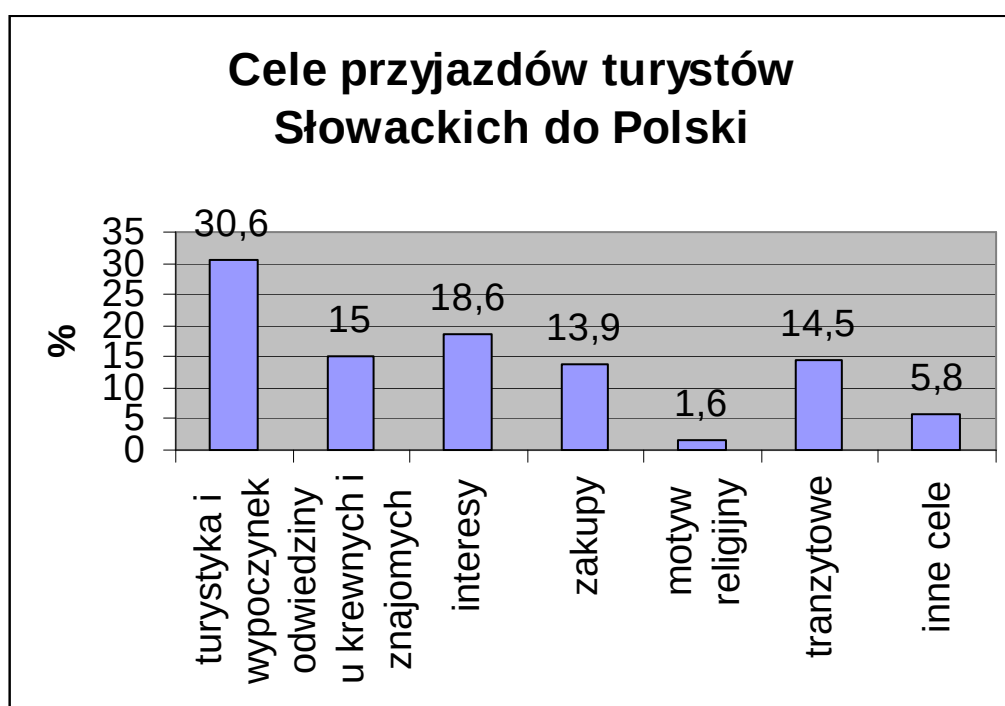
Źródło: www.intur.com.pl

Cele przyjazdów

Turystyka i wypoczynek	30,6%
Odwiedziny u krewnych i znajomych	15,0%
Interesy	18,6%
Zakupy	13,9%
Motywy religijne	1,6%
Tranzyt	14,5%
Inne cele	5,8%

31. Cele przyjazdów Słowaków do Polski

Źródło: www.intur.com.pl



32. Cele przyjazdów Słowaków do Polski

Źródło: www.intur.com.pl

Większość słowackich turystów (30,6%) odwiedzała w ostatnich latach nasz kraj w celach turystycznych i wypoczynkowych, 18,6% przybywała tu w interesach, 15% składało wizytę znajomym i krewnym, 14,5% jedynie przejeżdżało przez Polskę (tranzyt). Dla 13,9% odwiedzających głównym celem były zakupy, 5,8% miało inne cele, a 1,6% turystów sprowadziły do nas cele religijne.

Przekrój wiekowy, wykształcenie

Wśród przyjeżdżających do Polski słowackich turystów dominują osoby w średnim wieku (30 – 60 lat), a drugą grupę stanowią osoby w wieku 20 – 30 lat. Na kolejnym miejscu są dzieci oraz starsi. Dominującą grupą są osoby ze średnim wykształceniem, a na drugim miejscu sklasyfikowano grupę osób posiadających wyższe wykształcenie. Wśród nich dominują obywatele słowaccy odwiedzający Polskę w celach biznesowych lub turystycznych.

Noclegi

Przyjeżdżający do nas Słowacy najczęściej wybierają niedrogie hotele, bądź pensjonaty czy motele. Tylko nieliczna grupa nocuje w wielogwiazdkowych hotelach. Dość duży procent słowackich turystów korzysta z gościnności zaprzyjaźnionych rodzin i znajomych.

Forma przyjazdów

Zdecydowana większość przyjazdów to przyjazdy indywidualne. Często Słowacy przyjeżdżają do Polski w małych grupkach. Choć ogólnie biorąc, odchodzą w przeszłość masowe „wyprawy” do naszego kraju, to jednak pewien procent przyjezdnych stanowią grupy wycieczkowe. Zniesienie przejść granicznych powinno jeszcze bardziej wpłynąć na ożywienie przyjazdów naszych sąsiadów z za Tatr. Na wyniki statystyczne w tej materii trzeba będzie jednak poczekać przynajmniej do końca roku.

VIII. Podsumowanie

Słowacja to kraj, który posiada wspaniałe wprost, naturalne warunki do rozwoju różnych rodzajów turystyki. Pomimo małej powierzchni, terytorium tego państwa, będącego w zakresie oddziaływań dwóch stref klimatycznych, jest krajobrazowo bardzo zróżnicowane. Posiada urozmaiconą przyrodę nieożywioną i ożywioną, interesujący układ hydrograficzny, w którym brak tylko morza, ale ono jest rekompensowane przez obecność kilku dużych (z perspektywy powierzchni Słowacji) jezior. Już wymienione wyżej fakty wskazują na dużą atrakcyjność turystyczną tego kraju, a należy tu jeszcze koniecznie wspomnieć o interesującej przeszłości ziem dzisiejszej Słowacji od czasów prehistorycznych aż po dzisiejsze i o dużej liczbie zabytków, rozsianych po całym kraju, wymownie zaświadczających o tej historii. Są to głównie zabytki architektoniczne, ale nie tylko one świadczą o przeszłości i kulturze słowackiego ludu. Słowacja bowiem to również kraj, w którym zachowało się bardzo wiele elementów należących do kultury ludowej. Folklor Słowacji to również duża atrakcja turystyczna tego kraju. Można go podziwiać w różnych regionach podczas wielu imprez folklorystycznych, w licznych muzeach regionalnych, ale także w niektórych miejscach jeszcze „na żywo”.

Pomimo tego potencjału przyrodniczo-kulturowego, jaki posiada Słowacja, turystyka w tym kraju, choć stara się go wykorzystywać, ma jeszcze dużo do zrobienia. Ruch turystyczny w porównaniu z krajami ościennymi (w tym głównie z Austrią) jest jeszcze stosunkowo mały i choć rozwija się, to jego tempo nie może zadawać. Powodów takiego stanu rzeczy jest kilka. Infrastruktura turystyczna modernizowana i rozwijana jest zbyt wolno, zapewne głównie z braku odpowiednich funduszy na te cele. O ile turystyka wewnętrzna ma się w miarę dobrze, to turystę zagranicznego nie jest łatwo zachęcić do przyjazdu bez zapewnienia mu odpowiedniego, szerokiego i komfortowego zaplecza, do istnienia którego jest przyzwyczajony.

Również turystyka wyjazdowa obywateli słowackich, nie licząc turystyki zarobkowej, nie rozwija się zbyt szybko, a jeśli chodzi o ich przyjazdy do Polski, to w ostatnim roku obserwuje się wyraźny regres w porównaniu do roku poprzedniego.

Pomimo zauważonych minusów, przed turystyką Słowacji, a także innych państw Europy Środkowej (w tym Polski), pojawia się możliwość przyspieszenia w tym względzie i nadrobienia opóźnień. Taką szansę stworzyły zmiany w Europie, w szczególności po wejściu do Unii Europejskiej państw z Europy Środkowej. Pojawiła się możliwość wykorzystania funduszy unijnych do rozwoju gospodarki państw nowo przyjętych, w tym także do rozwoju

ruchu turystycznego. Przyczyni się prawdopodobnie też do niego zlikwidowanie przed paroma miesiącami przejść granicznych między krajami unijnymi, choć na analizę tego zjawiska dziś jeszcze jest za wcześnie. Potrzeba przynajmniej roku, żeby osiąść dane statystyczne, które można będzie następnie wykorzystać do opisanie i zinterpretowania tego faktu.

Wykaz ilustracji

1. Mapa fizyczna Słowacji.....	3
2. Regiony turystyczne Słowacji.....	6
3. Nacje najczęściej odwiedzające Słowację-tabela.....	21
4. Nacje najczęściej odwiedzające Słowację-wykres.....	21
5. Dochody z turystyki przyjazdowej w latach 2004- 2007, tabela.....	22
6. Dochody z turystyki przyjazdowej w latach 2004- 2007, wykres.....	22
7. Średnia długość pobytu turystów zagranicznych (w dniach), tabela.....	22
8. Średnia długość pobytu turystów zagranicznych (w dniach), wykres.....	23
9. Średnia długość pobytu zagranicznych turystów w 2007 roku, tabela.....	23
10. Średnia długość pobytu zagranicznych turystów w 2007 roku, wykres.....	24
11. Średnia długość pobytu turystów miejscowych (w dniach), tabela.....	24
12. Średnia długość pobytu turystów miejscowych (w dniach), wykres.....	25
13. Całkowita liczba turystów korzystająca z zakwaterowania, tabela.....	25
14. Całkowita liczba turystów korzystająca z zakwaterowania, wykres.....	26
15. Długość pobytu w dobach w 2007 roku, tabela.....	26
16. Długość pobytu w dobach w 2007 roku, wykres.....	27
17. Cel wizyty turystów zagranicznych w 2007 w %, tabela.....	27
18. Cel wizyty turystów zagranicznych w 2007 w %, wykres.....	28
19. Noclegi turystów zagranicznych, tabela.....	28
20. Najczęściej odwiedzane województwa, wykres.....	29
21. Liczba turystów zagranicznych wyjeżdżających za granice, wykres.....	30
22. Wydatki turystów słowackich na turystykę międzynarodową, wykres.....	30
23. Wykaz turystów odwiedzających Słowację w 2007r. według wieku, tabela.....	32
24. Wykaz turystów odwiedzających Słowację w 2007r. według wieku, wykres.....	32
25. Rodzaj zakwaterowania turystów zagranicznych w 2007 roku (w %), tabela.....	33
26. Rodzaj zakwaterowania turystów zagranicznych w 2007 roku (w %), wykres.....	33
27. Charakterystyka odwiedzających wg wykształcenia, tabela.....	34
28. Charakterystyka odwiedzających wg wykształcenia, wykres.....	34
29 . Liczba turystów słowackich odwiedzających Polskę, tabela.....	37
30. Liczba turystów słowackich odwiedzających Polskę, wykres.....	37
31. Cele przyjazdów Słowaków do Polski, tabela.....	38
32. Cele przyjazdów Słowaków do Polski, wykres.....	38

BIBLIOGRAFIA

Pozycje książkowe:

1. Bzowski Krzysztof, 2005, Słowacja. Kąpieliska termalne i mineralne, Kraków.
2. Gotkiewicz Marian, 1937, Od Dunaju po Tatry, (W:) Słowacja i Słowacy, Kraków.
3. Kaprowski Wiesław, 2004, Geografia Turystyczna, Warszawa.
4. Kruczek Zygmunt, 2007, Europa. Geografia turystyczna, Kraków.
5. Tomczyk Edyta, Juranyi Elżbieta, 2000, Słowacja, Bielsko Biała.
6. Żamojtel Maciej (red.), 2008, Słowacja. Karpackie serce Europy, Kraków.

Opracowania i materiały cyfrowe:

1. http://www.stat.gov.pl/gus/45_737_PLK_HTML.htm
2. <http://www.sacr.sk/odborna-verejnost?id=8&lang=pl>
3. <http://www.etc-corporate.org/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid>
4. <http://www.instytutslowacki.pl/strony/menu.htm>
5. <http://www.economy.gov.sk/index/go.php?id=696&lang=en>
6. <http://sasiedzi.2p.pl/kraje/slowacja/linki.html>
7. <http://www.travelguide.sk/default.asp?prg=article&id=71&lang=pol>
8. <http://www.turistikaonline.sk/index.php?m=201>
9. <http://www.slovakia.travel/portal.aspx?l=5&ami=408009&smi=408009>
10. <http://www.intur.com.pl>

Spis treści

I. Informacje ogólne.....	3
II. Warunki rozwoju turystyki.....	5
III. Rynek recepcji turystycznej.....	21
IV. Rynek emisji turystycznej.....	30
V. Profile turystów.....	32
VI. Branża turystyczna.....	35
VII. Znaczenie rynku turystycznego Słowacji dla Polski.....	37
VIII. Podsumowanie.....	40
Wykaz ilustracji.....	42
Bibliografia.....	43